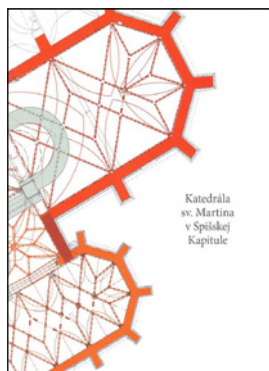

Katedrála sv. Martina v Spišskej Kapitule. Janovská, Magdaléna – Olejník, Vladimír (eds.). Spišské Podhradie : Rímskokatolícka cirkev Biskupstvo Spišské Podhradie, Spišská Kapitula a Štúdio J+J, s. r. o, Levoča, 2017. 390 s. ISBN 978-80-971341-5-0.

Spišská Kapitula – nevelké cirkevné mestečko, no svojou históriou sa môže vyrovnáť aj samotným mestám. Ústrednou stavbou tohto komplexu je Katedrála sv. Martina, ktorej bola v roku 2017 venovaná publikácia s rovnomenným názvom *Katedrála sv. Martina v Spišskej Kapitule*.

Predstavovaná publikácia vznikla s príspevom Spišského biskupstva, ktoré sa už od roku 2005 za pomoci vedeckých pracovníkov z rôznych odborov zaoberá výskumom tejto dodnes poznanej, ale i nepoznanej stavby. Od roku 2005 prebehlo v nej niekoľko archeologických, architektonicko-historických a umeleckohistorických výskumov, ktoré priniesli množstvo nových objavov a aj potvrdenie hypotéz Magdalény Janovskej, hlavnej architektky, ktorá viedla niekoľkoročný architektonicko-historický výskum tejto kultúrnej pamiatky.

Zároveň od roku 2006 prebieha exteriérová rekonštrukcia tejto stavby, no zároveň aj rekonštrukcia interiéru. Od spomínaného roku sa podarilo obnoviť kanonickú knižnicu, južnú sakristiu zo 14. storočia, priestor westwerku, exteriérový plášť východnej časti chrámu a časť plášťa Kaplnky Zápoľskovcov a aj deväť vitrážových okien. Momentálne za príspevu Nadácie VÚB a Ministerstva kultúry SR prebieha reštaurovanie posledných dvoch vitrážových okien Kaplnky Zápoľskovcov.

Zostavovateľmi tejto publikácie sú Magdaléna Janovská a Vladimír Olejník, archivár Biskupského archívu v Spišskej Kapitule. Na samotných textoch sa podieľalo niekoľko autorov z oblasti archeológie, architektúry, histórie, archívniectva a kunsthistórie.

Po úvodnom slove spišského biskupa Mons. Štefana Sečku nasleduje prvá kapitola s názvom *Pamiatka a jej výskum* (s. 9 – 10), ktorej autormi sú Magdaléna Janovská a Vladimír Olejník a predstavujú históriu výskumov skúmanej stavby. Nasleduje ďalšia kapitola, ktorej autorom je Vladimír Olejník, s názvom *Poloha kostola a jeho okolie* (s. 11 – 14). Poskytuje v nej pohľad na okolnosti vzniku Spišskej Kapituly, ktorými boli samozrejme geografický ráz krajiny, križovatky ciest a zároveň aj poloha tohto miesta v rámci Uhorského kráľovstva na pohraničí.

Nasleduje tretia kapitola s názvom *Archeologické výskumy* (s. 15 – 32), ktorej autormi sú archeológovia Marián Uličný a Peter Harčar, pracovníci Krajského pamiatkového úradu v Prešove. Viedli v tomto kostole archeologický výskum v rokoch 2008 – 2011 a predstavujú jeho výsledky.

Autormi ďalšej rozsiahlej kapitoly *Kolegiálny Kostol sv. Martina* (s. 33 – 123) sú M. Janovská, V. Olejník a Mária Novotná. Tá je rozčlenená na niekoľko podkapitol, ktoré sa zaoberajú jednotlivými vývojovými fázami katedrály, a to románskou stavbou v 12. – 13. storočí, gotickou stavbou v 14. storočí, neskorogotickou prestavbou v 15. storočí a novovekými úpravami v 16. – 18. storočí.

Nasleduje ďalšia rozsiahla kapitola, na ktorej sa podieľali M. Janovská, V. Olejník a M. Novotná. Nesie názov *Katedrála sv. Martina* (s. 123 – 158) a približuje nám obdobie úprav chrámu po zmene Spišského prepoštstva na Spišské biskupstvo v roku 1776. Šlo hlavne o barokové úpravy v rézii prvých spišských biskupov, neoslohové úpravy v 19. storočí a nakoniec je tu aj predstavenie katedrály 20. a 21. storočia.

Najrozsiahlejšou časťou tejto publikácie je samotný *Katalóg* (s. 159 – 357), ktorý nám postupne predstavuje archeologické nálezy chrámu (M. Uličný a P. Harčar), architektonické tvaroslovie, zachované drevené stavebné konštrukcie, architektonické tvaroslovie (M. Janovská) a aj drevené konštrukcie (Peter Glos a Ľubor Suchý). Zvlášť dôležitou časťou katalógu je časť venujúca sa umeleckohistorickým dielam katedrály (M. Novotná), kde si čitateľ nájde podrobné informácie o mobiliári tohto chrámu a dočíta sa o všetkých hmotných pamiatkach. Časť katalógu je venovaná aj zvonom (P. Glos) a aj kryptám Katedrály sv. Martina (V. Olejník). Celá publikácia je doplnená bohatým obrazovým materiálom či už fotografického, ale aj archívneho charakteru.

Predloženú publikáciu môžem hodnotiť ako veľmi prínosnú, sumarizujúcu doterajšie výskumy tohto chrámu. O jej vysokej úrovni svedčí aj fakt, že získala výročnú cenu časopisu *Pamiatky a múzeá* za rok 2017.

Monika Bizoňová